

3. Дорогань-Писаренко Л.О. Оплата праці державних службовців: організаційно-обліковий аспект // Л.О. Дорогань-Писаренко / Вісник Полтавської державної аграрної академії. – №3. – 2014. – С. 127–131.

Самойлова Катерина Ігорівна

*Студентка групи ФУПОМ-12
Науковий керівник – к.е.н., доцент Стоян В.І.*

КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ДЕРЖАВИ ОРГАНАМИ КАЗНАЧЕЙСТВА

Казначейський контроль, який тісно пов'язаний із загальнодержавним фінансовим контролем і є його невід'ємною частиною, посідає важливе місце в державному управлінні. Його значення визначається достатньо складним характером діяльності держави. Перехід до ринкової економіки, зміни фінансової політики, виконання заходів щодо соціально-економічних програм, а отже, набуття більш соціальної спрямованості, вимагає все більше коштів державного бюджету, їх суворого обліку і контролю, а саме: перевірку режиму економії та доцільності використання бюджетних коштів.

Питанням контролю у сфері державних фінансів присвячені роботи таких відомих зарубіжних вчених, як Дж. Стігліц, А. Премчанд та інших, а також вітчизняних науковців практиків – О. Даневич, В. Стоян, О. Чечуліна, Т. Єфіменко, І. Чумакова та інших.

Проте питання контролю, як функції казначейського обслуговування державного бюджету, набуває актуальності в контексті реалізації Стратегії розвитку системи державних фінансів [1].

Відповідно до Бюджетного кодексу України Казначейство України є одним з учасників бюджетного процесу й наділене широкими бюджетними повноваженнями. Його основне призначення як фінансового інституту – забезпечення обслуговування та оперативне управління бюджетними коштами. Згідно з Положенням про Державну казначейську службу України, у межах своїх повноважень та покладених на нього завдань, Казначейство України здійснює контроль за:

- веденням бухгалтерського обліку всіх надходжень і витрат державного та місцевих бюджетів, складанням та поданням фінансової і бюджетної звітності;
- бюджетними повноваженнями при зарахуванні надходжень бюджету;
- відповідністю кошторисів розпорядників бюджетних коштів показникам розпису бюджету;
- відповідністю взятих розпорядниками бюджетних коштів бюджетних зобов'язань відповідним бюджетним асигнуванням, паспорту бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі);

– дотриманням розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, іншими клієнтами вимог законодавства у сфері закупівель в частині наявності, відповідності та правильності оформлення документів тощо [2].

Відповідно до вимог Бюджетного кодексу на всіх стадіях бюджетного процесу здійснюється контроль за дотриманням бюджетного законодавства, аудит та оцінка ефективності управління бюджетними коштами відповідно до законодавства. Бюджетним кодексом України закріплено низку чітких норм регулювання стадій бюджетного процесу – від підготовки і розробки проекту закону про Державний бюджет України до розгляду звіту про його виконання [3].

У процесі здійснення операцій з бюджетними коштами Казначейство України діє як злагоджений механізм, що концентрує бюджетні кошти в єдиній системі рахунків підпорядкованих структур, створює єдину інформаційну базу та готує фінансову і бюджетну звітність. Інформація, яку надає Казначейство, дає змогу оцінити ефективність роботи органів державного управління й отримати інформацію про економічні наслідки бюджетної політики, проведеної Урядом.

Казначейство України здійснює контроль за всіма операціями, пов'язаними з надходженнями та витратами. Володіючи інформацією, коли і які витрати здійснюватимуться бюджетними установами, Казначейство України, оперативно управляючи вільними залишками коштів, може вносити пропозиції щодо зменшення залучення обсягів короткострокових запозичень, погашення внутрішньокасових розривів, що сприятиме економії бюджетних коштів, які спрямовуються на погашення державного боргу та на витрати, пов'язані з його обслуговуванням.

Контрольна діяльність органів казначейства при обслуговуванні бюджетів за доходами охоплює такі основні напрями роботи, як відкриття рахунків для зарахування надходжень до бюджетів; зарахування податків, зборів та інших обов'язкових платежів до бюджету; ведення бухгалтерського обліку доходів державного бюджетів тощо. У ході виконання цих операцій здійснюється попередній та поточний контроль.

Відкриття рахунків для зарахування надходжень до бюджетів здійснюється органами казначейства з використанням засобів програмного забезпечення на балансі Головних управлінь та Казначейства (центральний апарат) у розрізі загального та спеціального фондів державного бюджету, кодів бюджетної класифікації за надходженнями та територій. Упродовж 2016 бюджетного року Казначейством забезпечено обслуговування близько 945 тисяч дохідних рахунків, з яких: за державним бюджетом – 188,0 тис рахунків за місцевими бюджетами – 757,0 тис рахунків [4]. Це свідчить про великий обсяг роботи в органах казначейства щодо об'єктів контролю на етапі відкриття рахунків за надходженнями.

Органами казначейства також здійснюється контроль при казначейському обслуговуванні державного бюджету за витратами й охоплює широкий спектр роботи, як: відкриття рахунків розпорядникам коштів, прийняття планових

документів, реєстрація бюджетних зобов'язань та здійснення платежів за дорученнями розпорядників за рахунок бюджетних коштів.

Таблиця 1

Здійснення попереднього та поточного контролю органами Державної казначейської служби України за 2014–2016 рр.*

Вид бюджету	2014		2015		2016	
	Кількість попереджень	Сума, млн. грн	Кількість попереджень	Сума, млн. грн	Кількість попереджень	Сума, млн. грн
Державний бюджет, в т. ч.:	2 975	1 190,4	2 324	2 098,5	2 691	1 720,1
- в процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань	2 587	1 103,5	2186	1 992,9	2 531	1 612,9
- при прийнятті до виконання платіжних доручень	388	86,9	138	105,6	160	107,2
Місцеві бюджети, в т. ч.:	8 743	1 206,2	8 688	1 581	9 684	3 394,4
- в процесі взяття або реєстрації зобов'язань, фінансових зобов'язань	7 940	1 181,7	8084	1 552,4	9 022	3 330,7
- при прийнятті до виконання платіжних доручень	803	24,5	604	28,6	662	63,7

* Складено автором на основі [4].

При реєстрації в органах казначейства бюджетних зобов'язань розпорядників коштів перевіряється відповідність напрямів витрачання бюджетних коштів бюджетному асигнуванню, паспорту бюджетної програми (ч. 5 ст. 48 Бюджетного кодексу України). Згідно з установленими повноваженнями органи казначейства контролюють наявність асигнувань для взяття зобов'язань та відповідність узятих зобов'язань певним асигнуванням за їх економічними характеристиками. Для забезпечення контролю органи казначейства звіряють подані розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів Реєстри бюджетних зобов'язань (бюджетних фінансових зобов'язань) та підтвердні документи на предмет відповідності даних, які включені до цих Реєстрів [5]. Крім цього, органи казначейства контролюють дотримання розпорядниками коштів вимог ч. 4 ст. 48 Бюджетного кодексу України, якою встановлені межі бюджетних зобов'язань, а відтак і бюджетної заборгованості.

Всі розпорядники та одержувачі коштів, які отримують із державного бюджету асигнування, повинні бути обов'язково внесені до Єдиного реєстру. За даними Казначейства України до Єдиного реєстру уключено понад 17,651 тисяч розпорядників та одержувачів коштів державного бюджету [4]. Якщо розпорядники або одержувачі коштів не внесені до Єдиного реєстру, то вони не можуть бути включені до мережі головного розпорядника бюджетних коштів, оскільки при її формуванні зазначається код за єдиним реєстром.

За порушення бюджетного законодавства органи ДКСУ застосовують до учасників бюджетного процесу заходи впливу визначені ст. 117 Бюджетного кодексу України [3].

Аналізуючи дані Державної казначейської служби щодо порушень бюджетного законодавства розпорядниками та одержувачами коштів державного та місцевих бюджетів, необхідно зазначити, що за 2014–2016 рр. було оформлено 35105 порушень на загальну суму 11190,6 млн. грн. (табл. 1).

Упродовж 2016 р. органами ДКСУ в період протягом було попереджено найсуттєвіші порушення бюджетного законодавства при обслуговуванні коштів державного та місцевого бюджетів на загальну суму 5114,5 млн. грн., в тому числі:

– відмовлено у реєстрації зобов'язань/фінансових зобов'язань розпорядників і одержувачів бюджетних коштів та надано попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства на суму 4943,6 млн. грн. (у 2014 р. – на суму 2285,2 млн. грн.; у 2015 р. – на суму 3545,3 млн. грн.);

– відмовлено у прийнятті до оплати платіжних доручень та надано попереджень про неналежне виконання бюджетного законодавства на суму 170,9 млн. грн. (у 2014 р. – на суму 111,4 млн. грн.; у 2015 р. – на 134,2 млн. грн.) [4].

Кількість усунених порушень бюджетного законодавства (табл. 2) за оперативними даними ДКСУ у 2016 р. порівняно з 2014 р. зменшилася на 716, що становить 2897,5 млн. грн. (загальна їх сума у 2014 р. – 1980 млн. грн.) і на 1122, тобто 1332,7 млн. грн. (загальна їх сума у 2015 р. – 3545 млн. грн.).

Таблиця 2

Усунені порушення розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів*

Вид бюджету	2014		2015		2016	
	Кількість попереджень	Сума, млн. грн	Кількість попереджень	Сума, млн. грн	Кількість попереджень	Сума, млн. грн
Державний бюджет, в т. ч.:	2 805	838,2	2 289	2 016,1	2 600	1 596,3
- в процесі взят-тя або реєстра-ції зобов'язань, фінансових зобов'язань	2 455	821,4	2 152	1 910,6	2 441	1 489,6
- при прийнятті до	350	16,8	137	105,5	159	106,7

виконання платіжних доручень						
Місцеві бюджети, в т. ч.:	8 312	1 141,8	8 422	1 528,7	9 233	3 281,2
- в процесі взят-тя або реєстра-ції зобов'язань, фінансових зобов'язань	7 544	1 119,1	7 826	1 502,1	8 583	3 218,8
- при прийнятті до виконання платіжних доручень	768	22,7	596	26,6	650	62,4

* Складено автором на основі [4].

Протягом 2016 р. органами Державної казначейської служби України оформлено 837 протоколів про порушення бюджетного законодавства та складено 856 розпорядження про зупинення операцій з бюджетними коштами на рахунках розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів (табл. 3). При виконанні державного бюджету у 2016 р. було оформлено 330 протоколів про порушення бюджетного законодавства, а в 2015 р. на 74 протоколи більше порівняно з 2014 р. При виконанні місцевих бюджетів спостерігається тенденція до зменшення кількості розпоряджень про зупинення операцій з бюджетними коштами на рахунках розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів, а саме з 583 розпоряджень у 2014 р., до 492 розпорядження у 2016 р.

Таким чином, проведене дослідження дало змогу зробити висновки про необхідність посилення ролі і значення Державної казначейської служби України в контролі за використання фінансових ресурсів держави. Застосування такого заходу впливу за порушення бюджетного законодавства, як попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства повинне передбачати безпосередню відповідальність юридичної особи, винної у вчиненні такого правопорушення.

Таблиця 3

Зупинені операції з бюджетними коштами у 2014–2016 рр.*

Вид бюджету	2014		2015		2016	
	Прото-коли	Розпо-рядження	Прото-коли	Розпо-рядження	Прото-коли	Розпо-рядження
- державного бюджету	473	492	547	519	330	364
- місцевих бюджетів	605	583	624	584	507	492
Разом	1078	1075	1171	1103	837	856

* Складено автором на основі [4].

Адже нормами бюджетно-фінансового законодавства передбачено притягнення до відповідальності суб'єктів, винних у вчиненні бюджетних

правопорушень. У цьому випадку реєстр бюджетних правопорушень, який ведеться в органі ДКСУ, може стати підставою для прийняття відповідних фінансових санкцій до таких порушників – відшкодуванням збитків, завданих бюджету внаслідок порушення. Перспективою подальших досліджень сфери впливу фінансового контролю на діяльність бюджетних установ стане розробка організаційно-правового забезпечення юридичної відповідальності за порушення норм бюджетного законодавства.

Література:

1. Стратегія модернізації системи управління державними фінансами [Електронний ресурс]. – Затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.10.07 №888-р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/888-2007-%D1%80>.
2. Положення про Державну казначейську службу України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 №215 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF>.
3. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/>.
5. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Затверджений наказом Міністерства фінансів від 02.03.12 №309. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

Сафандула Ярослав Ігорович

Студент групи ФУПОМ-11

Науковий керівник – к.е.н., старший викладач Петрушка О.В.

ПЕНСІЙНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Сьогодні актуальним завданням для нашої держави є радикальна зміна пенсійної системи, що має важливе значення для забезпечення її сталого розвитку, а також підвищення рівня соціального забезпечення пенсіонерів.

Однією з найбільш складних та соціально гострих проблем в Україні є пенсійне забезпечення громадян. Пенсійне страхування як інструмент соціального захисту суспільства зародилося досить давно. Однією з основних функцій держави є забезпечення соціального захисту громадян. Воно реалізується через систему соціального страхування та виплату допомоги з державного бюджету[1, с. 95].

Діюча в Україні пенсійна система не спроможна забезпечити достойний рівень життя людям похилого віку, а також створює постійний дисбаланс у